

Orðið ludomani kemur frá latínska orðinum "ludo", sum merkir eg spæli, og grikska orðinum "mani", sum merkir eldhugi. Ludomani verður á føroyskum eisini kallað spælisjúka

Tað kann vera ringt at skilja, hví ein ludomanur so blívur við at spæla sínar pengar vekk. Sálarfroðingurin, Erling Fles, vísir á, at hetta hevur nakað at gera við tað, sum mann í sálarfroðini kallar fyri kognitiva reingjan.

-Alt er bygt upp við títum kognitivu reingjanum, t.v.s. at tú vilt ikki viðurkenna veruleikan, men tú blívur við at trúgva uppá, at tað fer at ganga, sjálvt um alt faktuel og statistiskt stríðir ímóti.

-Mann byrjar at rættvísgera allar sínar gerðir. Sjálvt um tær hava neiligar avleiðingar, so klárar mann allatíð at rættvísgera tað til, at "eg klári sikkurt at vinna hetta aftur - tað kann ikki blíva við at ganga illa". Tað er tá, tað fer út í bundinskap, sigur Erling Fles.

"Belønningssystemið" er tað, mann granskar mest í dag, tá tað kemur til bundinskap. Belønningssystemið

er tað í heilanum, sum økir sítt virkni, tá mann fær okkurt burtur úr onkrum, t.d. gjørt okkurt, sum mann er glaður ella stoltur av.

-Um tú fært ein "belønning", so venur tú heilan við at fáa hendan belønningin aftur. Í spæli er tað tað, sum mann forvæntar og fær í belønning av og á. Tað er skjótari at gerast bundin, um tað gongur skjótt, og tað er nokkso títt ímillum vinningin í spæli, men tú tapir allikavæl spakuliga. So fært tú eina trongd til at uppliva tað sama aftur, sjálvt um tað hevur neiligar avleiðingar, greiðir Erling Fles frá, og sigur víðari, at jú oftari mann fær hendan "belønningin", jú meira vil mann hava hann, og tí blívur tað so ringt at steðga við at spæla aftur.

At fáa sær hjálp at sleppa burtur úr tí

Tað kann vera torført at viðganga bundinskap. Leivur á Lakjuni, sum dagliga fæst við slíkt á Blákrossheiminum, metir tað vera sunt at vera opin um trupulleikan.

-Um mann sær, mann ikki megna at steðga við at spæla, so er eitt gott stig at vera opin um tað fyri nøkrum fólki, mann hevur álit á. Men tað er ofta tað, sum er torført, sigur Leivur.

Leivur á Lakjuni vísir á nøkur ávaringartekin um ludomani, sum m.a. eru óærligheit um brúktá tíð og peningaupphæddir og viðmerkningar frá øðrum um misbrúk.

-Sær mann, at mann ikki klárar at steðga, so er tað at søkja professionella hjálp.

Í viðgerð av ludomani brúkar mann nógv kognitiva atferðarterapi. Her fer mann inn og

Fótbóltsviðmerkjari:

Tey allar flestu hava mist pengar í samband við HM

Heimsmeistararskapið í fótbólta koyrir uppá sítt heitasta í lýtuni. Semifinalurnar og finalan nærkast, og spenningurin er stórus. Eitt, sum hevur merkt HM í fótbólta 2018, er, at úrslitini hava verið óvæntað. Teitur Joensen er fótbóltsviðmerkjari, og er umboð fyri eitt felag, ið samansetur odds.

-HM hevur verið óvæntað meir ella minni alt, sum tað er. Har eru øgiliga nógvir favorittar, sum eru úti úr kappingini. Tað ger jú, at spælfyritøkurnar tjena uppá tað. Tað mest vanliga, tá mann

típpar, er, at mann fer eftir teimum stórru londunum, serliga tá tey hava hampulig odds, sigur Teitur.

Fyri fótbóltsfjepparan er hetta áhugavert og stuttligt at síggja, men fyri fótbóltsfjepparan er tað allarhelst ikki líka stuttligt.

-Eitt gott HM fyri fótbóltselskarar, tí tað hava verið ordiliga nógv óvæntað, stuttlig úrslit og góðir dystir, men eitt keðiligt HM fyri tann tippandi hyggjaran. Eg trúgvi, at tey allar flestu hava mist pengar í samband við HM.

Ludomani er bundni at spølum, har spælt verður um pengar. Tað veri seg lotto, spæliautomatir, tipping, poker, kasino o.s.fr. Bundinskapurin kann gerast so umfatandi, at tann bundni ikki megna at hava ein vanligan gerandisdag

hyggur eftir tankalívnum og roynir at skilja seg sjálvan og sínar tankar í støðuni sum ludoman. Mann arbeiðir við at finna onnur ting, sum kunnu viga upp ímóti kensluni, mann fær av at vinna, tá tosað verður um belønningssystemið. Tað kann t.d. vera rørsla og venjing, sum útloysa sama stoffið í heilanum. Sambært Center for Ludomani koma í Danmark nógv tey flestu burtur úr trupulleikanum, eftir tey hava fingið viðgerð.

normalisera hetta og viðurkenna, at tað er her, fyri at avtabuisera tað.

Erling Fles meinir tað vera skilgott at fáa upplýst tey ungu um møgulegu avleiðingarnar av spæli, áðrenn tey merkja avleiðingarnar á egnan kropp. Hetta átti tað almenna at lagt seg eftir at tikið ábyrgdina av.

-Um mann ynskir at fyrbyrgja ludomani, so kundi mann upplýst í tí almenna rúminum. Tað er verri at fyrbyrgja, aftaná mann er byrjaður. Almennu Føroyar loyva, at mann kann spæla spøl gjøgnum netið, so tað burdi verið tað almenna, sum hevði ábyrgdina av upplýsing, sigur Erling Fles, sálarfroðingur.

PATURE@SOSIALURIN.FO

Sambært tølum hjá Center for Ludomani hava uml. 125.000 danir størri ella smærri trupulleikar við spæli, og 10.000 eru ludomanar. Danskí viðgerðarstovnurin viðger um 700 fólk hvørt ár fyri ludomani. Eingin tøl finnast fyri hetta í Føroyum

-Tað er umráðandi at